

Álit

í

løgtingsmáli nr. 12/2019: Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um landsskatt og kommunuskatt (Skattalógin) (Frádráttur til lærlingar á 50.000 kr. árliga)

Landsstýrismaðurin í fíggjarmálum, Jørgen Niclasen, legði málið fram 4. november 2019 og eftir 1. viðgerð 12. november, er tað beint Fíggjarnevndini.

Nevndin hevur viðgjørt málið á fundi 15., 21., 25. og 28. november.

Undir viðgerðini hevur nevndin havt fund við Kommunufelagið og landsstýrismannin í fíggjarmálum.

Undir viðgerðini hevur nevndin býtt seg í trýggjar minnilutar.

Minnilutin (Magnus Rasmussen, Jákup Mikkelsen og Bill Justinussen) vísir á, at endamálið við uppskotinum er at gera tað meira áhugavert at gerast lærlingur, og at stimbra hugin hjá lærlingum at átaka sær yvirbeiði í lærutíðini.

Í uppskotinum verður mælt til, at lærlingar fáa ein frádrátt í skattskyldugu inntøkuni á 50.000 kr. árliga. Frádrátturin fer at hava við sær ein skattalætta, tí nú skal skattur roknast av eini inntøku, sum er 50.000 kr. lægri enn tann “veruliga” inntøkan. Til dømis fer ein lærlingur við ársinntøku á 150.000 kr. nú einans at rinda skatt av 100.000 kr., tí hinar 50.000 kr. gerast skattafríar. Roknað verður við, at broytingin fer at hava við sær, at flestu lærlingar fara at fáa umleið 1.650 kr. meira útgoldið um mánaðin komandi ár.

Minnilutin vil vísa á, at fíggjarligu avleiðingarnar fyri landið eru mettar til 7,5 mió. kr. og fyri kommunurnar 10,1 mió. kr.

Men minnilutin vil samstundis vísa á, at hendan lógarbroyting sannlíkt fer at hava við sær skattainntøkur fyri land og kommunur, tí ivaleyst fara fleiri at velja sær lærlingaleiðina, samstundis sum hugurin hjá lærlingunum at átaka sær yvirbeiði fer at økjast.

Við fleiri lærlingum fer tað eisini at hava við sær eina minni tilgongd til miðnámsskúlarnar, sum so eisini merkir, at færri hava rætt til lestrarstuðul. Altso ein sparing í almenna geiranum.

Eisini metir minnilutin, at hetta uppskotið fer at hava jaligar avleiðingar fyri vinnuna, tí nú gerst meira áhugavert at verða lærlingur.

Hesin minniluti tekur undir við málinum, og mælir Løgtinginum til at samtykkja uppskotið.

Ein annar minniluti (Aksel V. Johannesen, Kristina Háfoss og Ruth Vang) staðfestir, at hetta uppskotið frá landsstýrinum er eitt av fleiri ófíggjaðum lógaruppskotum.

Samanlagt kosta uppskotini, ið landsstýrið hevur lagt fyri Løgtingið nú í heyst, landi og kommunum 150-200 mió. kr. Sum frá líður fara uppskotini at kosta munandi meira. Hetta verður gjørt uttan at leggja eitt tað einasta uppskot fram, ið skal fíggja meirútreiðslurnar ella minniinntøkurnar. Hetta verður enntá gjørt í bestu búskaparligu tíðum, tá nógv ferð er á búskapinum, og gongur beint ímóti øllum tilráðingum. Samstundis sum hetta er við til at seta meira ferð á búskapin, so undirgrevur

hetta eisini landskassan, kommunukassarnar og langtíðar fíggjarliga haldførið hjá vælferðarsamfelagnum.

Minnilutin mælir landsstýrinum til heldur at halda áfram við ábyrgdafulla fíggjarpolitikkinum, ið undanfarna landsstýri framdi við varnum rakstrarvøkstri á 3,5% í miðal árliga, stórum avlopum á samanlagt nærum 1,5 mia. kr., minkandi skuld (1,5 mia. kr. minking) og har sett varð av í Búskapargrunni Føroya til broytingartíðir, ið fara at koma fyrr ella seinni.

Bara hetta eina lógaruppskotið kostar landi og kommunum 18 mió. kr. Harav kommununar partur er mettur at vera 7,5 mió. kr.

Landsstýrið hevur einki boð uppá, hvørjar inntøkur land og kommunur skulu seta í staðin.

Persónsskattaskipanin í Føroyum er í høvuðsheitum landsskattur og kommunuskattur.

Landsskattur verður rindaður av inntøkum oman fyri 65.000 kr. árliga, og verður rindað eftir einum stigvaksandi stiga soleiðis, at jú meira tú hevur í inntøku, jú meira rindar tú í skattaprosenti.

Kommunuskattur verður rindaður av inntøku oman fyri 30.000 kr. árliga, og verður rindað fast skattaprosent av allari inntøku oman fyri hetta.

Jú fleiri eru við til at rinda fyri vælferðarsamfelagið umvegis skattin, jú lættari gerst tað at fíggja vælferðarsamfelagið. Tí eru øll í høvuðsheitum fevnd av somu skipan. Tó varð eitt undantak gjørt viðvíkjandi inntøkum hjá sjómonnum fyri nøkrum árum síðan, og nú er ætlanin at gera undantøk í skattaskipanini fyri lærlingar og pensjónistar somuleiðis. Hetta kemur sjálvandi væl við hjá hesum samfelagsbólkom, men merkir samstundis at teir samfelagsbólkar, ið ikki fáa hesar serskipanir í skattinum, mugu rinda meira í skatti.

Størsti parturin av hesum eru barnafamiljur, sum frammanundan ofta hava nógvar útreiðslur, eitt nú til bústað, og eru ofta í byrjanini av lønarstiganum.

Spurningur verður tí settur við, hví nakrir samfelagsbólkar skulu veljast fram um aðrar.

Hví skulu øll lesandi sum arbeiða, ikki fáa sama skattafrádrátt?

Hví skulu sjúkrarøktarfrøðingar og námsfrøðingar ikki fáa serligan skattafrádrátt?

Hví skulu øll, sum arbeiða í vaktararbeiði, ikki fáa serligan skattafrádrátt?

Nógvar orsakir kunnu vera til at veita serligar fyrimunir, men velur tú hesa leiðina, so er skjótt at skattaskipanin verður útholað, og at sera fá standa eftir og skulu rinda skatt. Hetta leggur so aftur lunnar undir eitt vælferðarsamfelag, ið má fíggjast á annan hátt. Virðini verða býtt ójavnari. Hetta er ikki tað samfelagið, vit ynskja.

Minnilutin mælir tí – eins og Vinnuhúsið, Kommunufelagið o.o. – frá at gera undantøk í skattaskipanini til útvaldar bólkar. Heldur skal sama skattaskipan fevna um allar borgarar, og skatturin lækkast sum heild fyri lág- og miðallønt.

Heldur enn at velja hesa sera stuttskygdu loysn við serskattaskipan til enn ein samfelagsbólkom, verður í staðin mælt til, at landsstýrið tekur upp trípartasemjuna, sum er gjørd millum landsstýrið, vinnuna og fakfeløgini um yrkisútbúgvingar og lærlingar, og ger semju millum partarnar, ið tryggjar, at lærlingar fáa hægri løn, tá arbeitt verður. Hetta vil vera ein betri og tryggari loysn, ið tryggjar lærlingum betri kor nú og frameftir.

Minnilutin ynskir, at lærlingar skulu hava góð kor, og fer tí ikki at vera ímóti uppskotum, ið betra korini hjá lærlingum.

Minnilutin tekur undir við málinum, men víst verður við hesum til, at aðrar loysnir høvdu verið betri fyri bæði lærlingar og alt samfelagið frameftir.

Ein triði minniluti (Kristin Michelsen) vísir á, at Fíggjarnevndin vildi hava at vita, hvussu hetta fór at raka tær 29 kommununar í landinum. Hetta lat seg illa gera, segði Yrkisdepilin, sum vísti á, at 952 lærlingar eru í skipanini beint nú, men tá tað kemur til at vita, hvørjari kommunu lærlingarnir eru búsitandi í, eru fleiri avbjóðingar. Tann størsta er, at beint yvir ¼ av sáttmálunum í skipanini ikki hava ein heimabústað skrásettan, men bert lestrarbústað. Tað kann so merkja, at hesar upplýsingar mangla, tí lærlingurin ikki hevur givið upp heimabústað, men tað kann eisini merkja, at lestrarbústaður og heimabústaður, er tann sami, og tí bert skrásettur einaferð; alt eftir hvør tulkingin er, gerst úrslitið ógvuliga ymiskt/ófullfíggjað.

Somuleiðis vísir minnilutin eisini á hoyringarfreistina, ið Kommunufelagið so væl lýsir í skrivi til Fíggjarmálaráðið og Almannamálaráðið. Vónandi kann henda samgongan fáa eitt nógv betri samskipti millum ráðini og Kommunufelagið.

Hesin minniluti tekur støðu í Tingsalinum.

Fíggjarnevndin, 4. desember 2019

Magnus Rasmussen
formaður

Aksel V. Johannesen
næstformaður

Jákup Mikkelsen

Kristin Michelsen

Bill Justinussen

Kristina Háfoss

Ruth Vang